

Trag Biljke NEDELJNIK #065 - Bašta kao samoodrživ sistem

Datum: 12. Januar

NAPOMENA pre čitanja:

Pošto je Nedeljnik dugačak, da biste videli celi tekst kliknite na opciju "**Prikaži celi Nedeljnik**" koja se nalazi iznad ovog naslova i otvoriće vam celi Nedeljnik. Istu opciju imate i na kraju teksta.

Kada ti neko kaže da tvoja sezona neće uspeti budi svesna da ne progovara sa tobom Sada već sa Tobom iz budućnosti, a ti iz budućnosti ćeš nakon sezone borbe lako moći sa svakim da obaraš ruke.

Kratak sadržaj:

Koje se biljke sade grupno, u paru, solitarno?

Nadin kutak

Dobar izbor sorte krompira kao prevencija zlatice i moljca

Bašta kao samoodrživ sistem

Voćnjak

Planetarni inat

Podsetnik na rokove

Ako sam danas Fukoovo klatno ovo je moj krug. I ovo gledam...

Pričala sam s čovekim koji sklapa dempere. Kao da su u pitanju lego kockice on ih spaja s lakoćom spajanja jedne igračke. Ruke izranjavane, posao težak, on ponosan i srećan.

Slušala sam čoveka koji je kolegi spasao šaku. Mašina mu je odrezala šaku i samo njegovom brzom reakcijom taj čovek danas nije invalid. Kaže on meni: ruke naše vrede, život su nam. Svaki dan se međusobno spašavamo. Takav je to posao. S lakoćom priča o tome jer mu "rutina" da pazi na sebe i čoveka do sebe.

Stisla sam ruku čoveku koji je "tri vode dovukao do kuće" za svoga života. Neke i sa 5 km daljine. I o tome govori kao da se igrao na potoku pored kuće.

Rasplakao me čovek koji je oprostio spaljen hektar kukuruza svom komšiji. 'Leb mu je to i sve uz 'leba ali kaže "njemu je puna kuća čeljadi, ne mogu ja njegovoj djeci iz usta njegovu grešku da otimam". A duša mu se prosula na tom stolu dok priča...

Zadivio me drvoseča koji poštuje život drveta. Poslednju flašu vode u sred žege je prosuo na koren drveta i rekao: čovek se može jako ogrešiti o drvo. I to je najveći greh jer nam je hranitelj. A ja stajah nema i zadivljena...

Uz ove ljude odrastala sam u zadivljenju. O njima se ne piše po društvenim mrežama. Oni su tihi ljudi koji su shvatili svoju ulogu. A shvatiti svoju ulogu koja je Životom dodeljena je veličanstveno.

Ja se menjam, rastem. Veštine su jedino što vrednujem u čoveku. To mi je jedino smisljeno. Poezija, simfonija, performans, konceptualna umetnost, iluminacije... sve je to u prirodi. Mi je samo imitiramo.

Kada bi čovek imao spoznaju koliki trud i rad, organizacija celokupne planete učestvuje u kreiranju njegovog udobnog života ili čak i same sreće, s kakvom bi se zahvalnošću budio svakog jutra!

KOJE SE BILJKE SADE GRUPNO, U PARU, SOLITARNO?

Ovu temu obrađuje Lekcija 3 koja je dostupna samo baštovanima na našoj platformi.

Postoji grupa biljaka koja se sadi u paru. Sadnja u paru im obezbeđuje zagrljaj korena, a samim tim i jači imunitet. Takođe je kod tih biljaka bolje i plodonosenje. Biljke koje se sade u paru su: paparika, paradajz, dinje, lubenice, tikve, krastavac.

Ove biljke se odmah združuju već kao presada. Paradajz se pikira u paru, kao i paprika dok se ostale biljne vrste odmah i poseju kao par.

Solitarno, odnosno pojedinačno se sade: kukuruz, patlidžan, tikvice, cvekla, blitva, salata, začinske biljke, cveće, bob, kupusarice, celeri, bamija, praziluk, lukovi, batat, krompir, komorač, bosiljak, pastrnjak. Ovo se ujedno odnosi i na presadu uglavnom, mada krompir i bob sadimo i direktno. Kada pastrnjak sejemo DS onda se tada radi grupna setva.

Grupno se seju: pasulji, boranije, grašak, slanetak, mrkva, peršun, spanać, rukola, rotkvice, soja. To podrazumeva da se u tunel, gnezdo ili čašu stavlja veći broj semena i da se biljke ne razdvajaju kod presadnje. Na primer, najčešće pitanje je da li se razdvajaju sadnice graška kod presadnje pa je sada prilika da naučite da se to ne radi. Biljke mnogo bolje plodonose kada se poseju grupno što ima veze sa mikrobiološkim aktivnostima u predelu korena. To su azotofiksatori koji u grupi lakše hrane biljku i tlo. Sada, kada posejete grašak u čaše, sadnice ubacujete u spremna gnezda tako što samo izvadite celi sadržaj čaše i ubacite ga u gnezdo. Dodajete malo mešavine đubriva i zemlje, al nakon toga obilno salivate dok se koren ne adaptira na novu sredinu.

NADIN KUTAK

Piše: Nada Radinić

Evo mog kutka još uvijek u snijegu. Ovaj put nas je počastio stvarno lijepom količinom. Najbolje je ako se može biti kod kuće, bez odlazaka na posao, u školu, dućan ili ne daj Bože k liječniku.

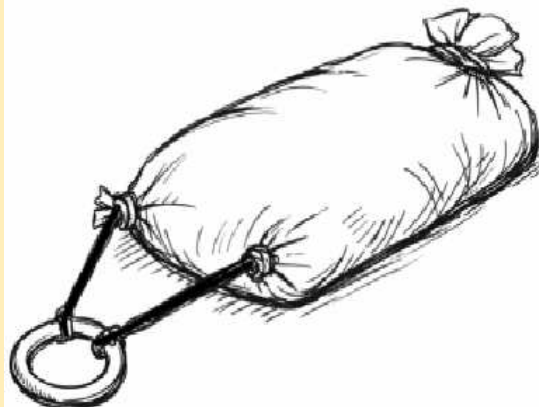
Tko voli i želi - sanjke, skije i slični rekviziti su sad u punoj upotrebi. Uvijek me razveseli kada se netko dosjeti pa se za spuštanje po snijegu posluži nekim skroz neobičnim rekvizitom.

Kad sam bila dijete, snijega je u Zagrebu bilo svake zime u izobilju i tata bi nas djecu često odveo na sanjkanje. Imali smo drvene sanjke, ali najbolji rekviziti koji najbrže jure i nude najbolju udobnost su bile obična plastična vreća punjena slamom ili sijenom, a mom tati koji je dijete sa sela nije bilo teško do toga doći.

Sanjkalo se još i na unutrašnjim gumama od automobila, pa čak i nekoj ogromnoj koju je tata nabavio, valjda od traktora - nisam sigurna, samo znam da nam je jedva stala u prtljažnik auta kad bi nas tata vozio do obližnjeg nasipa uz odljevni kanal rijeke Save. To je bilo omiljeno mjesto sanjkanja za sva naselja u okolici.

Većina djece koja je došla sa fensi šmensi sanjkama čeznutljivo bi pogledavala na naš priprosti rekvizit, a moja sestra i brat bi skupa sa mnom jedva dočekali da im roditelji dozvole da nam se pridruže. Na tu gumu bi sjelo što više djece i krenula bi zabava koja je trajala satima. Smijalo se, padalo, vrištalo, skakalo i tako iznova i iznova...

Naravno, takvu uživanciju sam željela priuštiti i svom djetetu. Kada je kćer bila mala, na sanjkanje smo ponijeli čvrstu vreću u koju sam stavila debeli jastuk punjen mljevenom spužvom. Vreću sam čvrsto zatvorila špagom i to je bila zadnja strana. Za dva prednja kraja sam zavezala špagu na koju sam privezala plastični kolot da služi kao ručka za držanje kod spuštanja. (vidi skicu)

Puno je udobnije izvrnuti se s takvog rekvizita nego sa sanjki u koje se pri padu može i udariti. A da ne kažem da je to odličan „mamac“ da se igri pridruži još djece, pa se za čas upozna puno malih prijatelja. Njima su puno zanimljivije takve „hand made“ sanjke nego one kupljene u trgovini. Možda zato te zimske uspomene ostanu dublje urezane u sjećanje, poput ovih mojih koje sam s vama podijelila.

Ako nam zima još potraje, eto prilike da probate s dječicom, ako još niste.

I da nastavim u ovom zimskom tonu, evo nekih starih pučkih izreka vezanih uz mjesec siječanj i zimu općenito iz knjige „Pučke izreke o vremenu“:

„Zlo je kad zima ne ide zimom.“

„Ako zima ne ugrize zubima, ošinut će repom.“

„Ako nije siječanj u snijegu, teško njivi, dolu i brijegu!“

„Ako nema zime u siječnju, bit će je u travnju i svibnju.“

„Kada se u siječnju i veljači mačak na suncu grije, u ožujku se u zapečku od studeni krije.“

„Nijedna zima nije ostala na nebesima.“

„Ako je konac mjeseca siječnja vedar, bit će dobra godina.“

Kao i uvijek ostatak vas čeka na ovom linku: nadin-kutak-65.html

Lijep pozdrav!

PEČURKE NA GREDICI

Postoji osnovni znak da će vaša bašta da da puno plodova, a biljke zdrave i to su

upravo pečurke na gredici. Najčešće pitanje koje mi se upućuje je upravo pitanje vezano za pojavu pečuraka na gredici. Često su baštovani zabrinuti jer misle da će one da im naprave problem i da su same po sebi pokazatelj nekog problema. Naprotiv, pečurke na gredici su vizuelizacija živog i prenose ti poruku da si na dobrom putu humifikacije. Ali hajde da vidimo kakav konkretan doprinos rade pečurke na tvojoj gredici...

1. Razlažu organsku materiju kao što je opalo lišće, slama, seno, ostatke biljaka i pretvaraju ih u hranljive materije.
2. Poboljšavaju plodnost zemljišta jer kada razgrađuju organsku materiju oslobađaju N, P, K i povećavaju sadržaj humusa. Zemlja postaje tamna, rastresita i bogata.
3. Obezbeđuju mikoriznu simbiozu sa biljkama. Mnoge gljive žive u savezu sa korenjem biljaka i povećavaju površinu upijanja vode, a samim biljkama omogućavaju da lakše usvajaju minerale. Biljke postaju jače, otpornije i brže rastu.
4. Mreža micelijuma bolje zadržava vlagu što je jako značajno, posebno leti.
5. Obezbeđuju prirodnu zaštitu od bolesti jer pečurke potiskuju štetne mikroorganizme i zauzimaju prostor patogenima. Na taj način na gredici imamo manje truleži, gljivičnih i bakterijskih infekcija.

DOBAR IZBOR SORTE KROMPIRA KAO PREVENCIJA ZLATICE I MOLJCA

Kod uzgoja krompira imamo dve nevolje: krompirova zlatica i krompirov moljac. Zlaticu vidimo u samoj bašti i lako se s njom borimo ali s moljcem je problem mnogo veći jer se promene ne vide u bašti već u skladištu. Vi izvadite potpuno zdrav krompir, smestite u skladište i samo vas iznenade crvi u njemu. Da se to ne bi desilo potrebno je da upratite ovaj savet.

Pored toga što na nekako nepravedan način gubite sav urod, tačnije bez borbe, mnogo je semenskog materijala vraćeno upravo zbog moljca jer se smatra da se na taj način donosi moljac u baštu. To je tačno ali je tačnije da je moljac sada deo našeg ekosistema i da ne smemo da ignorišemo upravo tu činjenicu.

Ovde se sada postavlja važno pitanje: da li možemo da koristimo inficirani materijal za sadnju ove sezone?

Iznenadićete se da je moj odgovor pozitivan ali je jako važno da ga posejete po posebnom sistemu. Sistem sadnje o kome govorim podrazumeva da prevarimo agresivnu generaciju moljca koja poleće sredinom jula.

Krompirov moljac ima puno generacija tokom sezone ali je najagresivnija treća generacija koja poleće sredinom jula. Tada je naš krompir spreman za mladu berbu i upravo na taj način, mladom berbom i tagujemo zonu krompira. Odrasli moljci poležu

jaja na list, stablo ili površinu iznad gomolja krompira. Postoji video u kome dajem savet kako se i to može sprečiti ali je mnogo efikasnije da se promeni način sadnje.

Najveći problem u uzgoju jeste rigidnost i pridržavanje nekih rokova iako vidimo da je uzgoj sve teži i da su gubici svake godine veći.

Ja sam problem sa moljcem rešila tako što sam promenila sistem sadnje, a ujedno kao benefit dobila mladu berbu krompira tokom cele godine.

Prvi korak je da krompir uzgajate na travi.

Uzgoj krompira na travi i dalje izaziva kontraverzne komentare. Tako je i kratki video na temu mlade berbe krompira od juna do aprila naredne sezone izazvao bujicu ružnih komentara koji su zapravo podigli gledanost kanala. I ovo pišem svima koje ti ružni komentari ljute... Jutjub vam ne prepoznaje ružne ili lepe komentare već svaki komentar prepoznaje kao zainteresovanost pa je tako naš mladi krompir za jedan dan, zahvaljujući hejterima, dobio milion pregleda i postao viralan. To je jedan od najvećih doprinosa hejtera. Oni su vam po pravilu uvek jako glasni i nesvesni da dok mi napišu „glupa kravo“ već su podigli gledanost za 1000. Ne zbrajamo mi gledanost ali to vam je na jutjubu jedini garant da će nas jutjub širiti, a samim tim će i informacija doći do što većeg broja ljudi kojima je potrebna.

Dakle, krompir se u ovom sistemu uzgaja na travi. Potrebno je da ga posadite u 4 turnusa i da ga uvek koristite za mladu berbu i izvadite pre nego što moljac položi jaja, pre svega njegova treća generacija.

U konvencionalnom uzgoju krompira, krompir se sadi u martu, a izvadi u avgustu ili septembru i tada je uveliko zaražen moljcem.

U ovom sistemu prvi turnus se sadi za kontinent od 20.03. Taj krompir se vadi sredinom jula za mladu berbu. Naredna sadnja, drugog turnusa, se obavlja sredinom avgusta i taj se krompir vadi u oktobru. Treći turnus se sadi 05.09. i taj se krompir vadi preko zime. Četvrti turnus se sadi od 25.10 do 10.11 i taj krompir dospeva za berbu u junu. Na taj način imamo mladu berbu krompira od juna do aprila naredne godine.

Krompir koji smo posadili u septembru, treći turnus, će u aprilu proklijati i na taj način se sam rasejava u gredici. Već sam pisala o tome da krompir može da se uzgaja kao višegodišnja kultura i tada ga prati čak i manje problema.

Na pitanje da li su mi mladi krompir ispod snega desetkovale voluharice odgovor je negativan. I sama sam iznenađena kako su dobro izbalansirani odnosi u predatorskom lancu kod mene.

Drugi uslov u ovom sistemu je da uvek birate sorte koje su vrlo rane, rane ili srednje kasne. S obzirom da nam Primorje u februaru sadi krompir jako je važno da na vreme dođete do dobrih sorti.

Sorte koje su se dobro pokazale u ovom sistemu uzgoja su: CARRERA, MONALISA, KENEBEK, BELA ROSA, DRAGAČEVKA.

Sorte koje nisu pogodne za ovaj sistem su Dezire i Agria.

Znam da je najlakše kupiti prvi krompir na koji se naiđe, posaditi ga i čekati plodove, ali to je vreme davno prošlo. Sve je više predatora koji nisu deo našeg lanca, a koji su kod nas došli uvozom hrane i nama ostaje samo da ih nadmudrimo.

Takođe na ovaj način imate i manje briga oko zlatice i skladištenja krompira.

BAŠTA KAO SAMOODRŽIV SISTEM

Na početku moje baštovanske karijere moralo se od nečeg početi. To je bila tada zaorana ledina bez ikakvog sistema koji bi je zaštitio.

U mojoj prvoj sezoni u bašti i nije bilo puno nevolja jer me verovatno predatori nisu namirisali, ali je zato druga bila pravi ringišpil. Sistemi zaštite još uvek nisu profunkcionisali ali je moja namera bila da budem strpljiva, da prirodu pustim da radi svoj posao i tu su bilo neophodni i neki gubici. Kako su godine prolazile i moja bašta je sve bolje podnosila predatorski lanac i svake sezone izlazila sa sve manje gubitaka. Danas, moji gubici su svedeni na minimum i znam tačno kome je potrebno na tome da zahvalim.

Kada posmatramo prirodu, onaj deo gde čovek nije umešao svoje prste, vidimo da je ta divljina nekako ustrojena po svojim pravilima. Kazali su mi da bi zakonitosti prirode trebalo da postavim u svojoj bašti ali ti niko ne kaže kako se to postavlja. Sve te silne rečenice i pravila zvuče kao šabloni ili neki polinomi koje nikako da rešim. I nije tako jednostavno kao što se čini na prvi pogled jer ja nisam imala nikakve šeme koje sam mogla da postavim kao gotova rešenja u vidu Projekta bašte koje vi imate sada. Morala sam da istražujem.

Na internetu i društvenim mrežama se često mogu videti neki tekstovi ili kratki video materijali koji ti govore „ako posadiš ovu biljku rešićeš taj ili taj problem“ i svi oni i dalje hrane tu ljudsku razmaženost i potrebu za instant rešenjima. Verujte mi, jedna biljka u nekoj kombinaciji ne može da učini ništa posebno ali grupa biljaka u dobroj kombinaciji i te kako može.

Integralni sistemi zaštite su umetnost, ples sa sezonom, kombinatorika jednaka melodiji, boji, najboljem filmskom kadru. Oni me stalno drže u energiji začuđenosti koja je osnov za beskrajnu ljubav.

Zato, plan bašte je jednostavno uraditi ukoliko želite da imate dobar prizor u bašti, raspored za tu sezonu, ali ako želite integralne sisteme i dinamiku na malom polju onda je tu potrebno neko veće znanje. Samoodrživost bašte nisu sistemi za zalivanja, otporne sorte već kompletan sistem koji se međusobno podržava. Nekada mislim da mi nedostaje vreme u kome su biljke bile ... eto samo biljke, a ne alhemičari. Jer sada je mene kao ljudsko biće jako teško bilo čime impresionirati jer živim u zadivljenju biljnim svetom u svakom trenutku.

Kada pričam o mešovitoj sadnji na predavanjima ili kada vidite snimak moje bašte često čujem komentare da su vaše bake nekada imale ovakve bašte. Tačno je, nekada su ljudi znali koja je moć združivanja biljaka.

Kada sa meštanima pričam o nekadašnjem baštovanstvu svi spominju da su bašte uvek imale bar dve biljke pored povrća: neven i bosiljak. Od nevena su pravili meleme, a bosiljak su uvek nosili uz milošte kada su išli u posete. Sećam se kada sam se doselila u ovo selo da je jedna baka meni „u naselje“ donela krpu, dve jabuke, malo meda i vezu bosiljka. Bosiljak je bio sinonim za zdravlje. Biljka za sve duševne i telesne nevolje.

Sada i vi možete da se zapitate kada su nam bašte postale sterilne? Kada smo iz bašte izbacili cveće i začinsko bilje zarad paradajza više, kupusa više? Kada dođete do tog odgovora onda ćete doći i do odgovora kada su počele najezde u našim baštama. Najezdi ovolikih srazmera nekada nije bilo. Uvek je bilo insekata (koje samo radi razumevanja u daljem tekstu delim na korisne i štetne) ali ne i najezde štetnih insekata u ovoj meri.

Integralni sistemi nisu neka magija niti su instant rešenje. Ne možete da tretirate loše svoju baštu, biljke i celi lanac pa da posadite biljke koje su zvanični nosioci integralnih sistema i da od njih očekujete da reše sve probleme, da celi sistem radi za vas. Poenta Nedeljnika je da vam ukažem na neophodnost promene, pre svega vaše.

Integralni sistemi zaštite se postavljaju u samom planu. Bilo bi površno misliti da je to desetak biljaka i samim tim je problem je rešen. To je čitav koncept organizacije na jednoj gredici. Iako u ovoj priči moram da koristim termine primarne i sekundarne biljke to je samo da biste razumeli kako koncept funkcioniše. Primarne biljke su one koje želimo da zaštitimo – biljke domaćini, a sekundarne su biljke ometači. Sve bi bilo mnogo jednostavno kada bi u prirodi ili bašti postojala takva jasna podela. Zato bih volela da izađete iz okvira pravolinijskog tumačenja odnosa kako biste ovu moju bajku razumeli.

Da li volite polinome? Da li igrate šah? Da li ste kao mali igrali žmurke?

Ovo je valcer...

Integralni sistem se sastoji od 5 elemenata. Svi projekti motivacione bio bašte imaju postavljene integralne sisteme. Sama mešovita sadnja radi se na osnovu 4 principa: plodored, afinitet rasta, kumstvo biljaka i dužina vegetacije. Sve zajedno daje veću količinu hrane ali i sistem koji sprečava velike najezde.

Sve odnose u integralnim sistemima možemo da podelimo na 5 ključnih:

1. Barijerne biljke

Vaši projekti bašte često izgledaju kao lavirint jer se kombinuju biljke na osnovu afiniteta rasta i imate puno kombinacija visokih i niskih biljaka. Takve kombinacije imaju višestruku ulogu: da pruže hlad, obezbede kulturu više i ono zbog čega čitate ovaj tekst – barijeru za niskoletače.

Barijerne biljke moraju da budu postavljene svuda u bašti i imamo mnogo kombinacija za zaštitu luka ili mrkve na kanalu. Njihove muve su niskoletači i ako tome dodate koja je generacija najagresivnija onda možete da napravite odlične kombinacije. Primer

barijernih biljaka je upravo paradajz i mrkva i u epizodi 22 kulture koje sadimo uz paradajz o tome i govorim.

Takođe ću navesti primer kukuruza i krompira kao zaštita od zlatice, kopra i kupusarica kao zaštita od stenica, suncokreta i paprika kao zaštita od lisne vaši... Primera je mnogo i uglavno je to sve snimljeno i na jutjub kanalu je. Uloga barijernih biljaka je da budu prepreka na putu štetnim insektima ili da prevedem – igramo žmurke sa njima. Skoro sam uradila projekat gde sam sebe zadivila konceptom koji će zavarati trag kukuruznoj sovici tako tako što sam joj postavila puno prepreka do paprika i paradajza koje obožavaju.

2. Biljke zamke

Njihova je uloga da privuku i zadrže štetne insekte, ali ne samo insekte već i gljivice, bakterije, viruse. Tu ulogu će odraditi biljka ili sorta koja je privlačnija štetnim insektima od same biljke domaćina. Insekti biljojedi koriste široku paletu sredstava za razlikovanje biljaka domaćina od nedomaćina na koje utiče puno činilaca. To može da uključuje različite hemijske znakove, procene veličine domaćina, različite sposobnosti navigacije i identifikacije domaćina među tolikom vegetacijom u bašti. Biljke zamke nam ujedno i pomažu da lakše identifikujemo problem jer su jako privlačne štetnim insektima i na njima se pojave ranije nego na nekom drugom mestu.

Patlidžani su biljke zamke za lisnu vaš, celeri za Tutu absolutu, blitva u cvetu za lisnu vaš, rukola za buhač... primera ima puno.

Ako ostavite rotkve preko zime, a ona procveta u proleće imate jako dobru biljku zamku za stenice. Biljke zamke zadrže i hrane štetne insekte. Za razliku od njih postoje i biljke slepe zamke koje privuku štetne insekte, ali ih ne hrane. Oni na njima izumiru. Primer je obična repa koja na sebe privuče kupusnog moljca koji na nju položi jaja ali larve ne mogu njom da se hrane i izumiru.

3. Repelentne biljke

Njihova je uloga da odbiju štetne insekte jer u svom korenu, listu, stablu i cvetu sadrže alkaloidne terpenoide, flavonoide, kinone...

Jedna od najpoznatijih repelentnih biljaka je buhač, ali buhač raste na Mediteranu u bašti, a kod nas na kontinentu u saksijama. Njegova zamena je ruzmarin i svaka bašta bi trebalo da ima svuda raspoređen ruzmarin. U pitanju je velika biljka pa je njegova lokacija uvek ćošak PMA. Pored ruzmarina tu su timijan, karanfilić, bosiljak. Bosiljak čuva povrće od tripsa, a na primer luk čuva kupusarice od stenica. I ovde je primera mnogo.

4. Biljke bankari

Ova grupa biljaka je ključna za uspostavljanje biološke ravnoteže jer se bave predatorima naših štetnih insekata. Većina naših štetnih insekata ima istog predatora, a to je grabežljiva grinja. Biljke bankari služe kao domaćini grabežljivim grinjama, a to vam je kao da pustite nindže u baštu. Na ovim biljkama naše grinje se razmnožavaju i rastu. Jedna od najpoznatijih bankara je ricinus, hren, gavez. Savetujem da bar jednu od ovih biljaka uvedete u svoju baštu.

5. Biljke indikatori

Njihova je uloga da nam rano otkriju postojanje problema ili da na njima možemo lako da identifikujemo problem. Biljke indikatori su one biljke koje mnogo više privuku štetne insekte od biljaka domaćina. Jako su slične biljkama zamkama osim što nisu uvek dobro gnezdo za insekte. Ako ostavite kupuse, repu, rotkve iz prošle sezone vi ćete identifikovati stenice mesec dana pre nego što napadnu vaše kupuse.

U plasteničkoj proizvodnji je jedan od najvećih problema grinja pa je zato od velikog značaja uvesti biljke indikatore. Grinja može da vam umanji prinose, poskupi proizvodnju ali i da je uništi u potpunosti jer gde su grinje tu su i virusi. Zato je važno identifikovati je na vreme i odmah krenuti sa tretmanima. Grinja je nevidljiva i njenu pojavu vidimo tek kada se pojave prvi simptomi, a tada je već prilično kasno. Ako u platenik posadite boranije i pasulje na više mesta uz paradajz i krastavac vi ćete 5 nedelja ranije uvideti umnožavanje grinja i imaćete priliku da pravovremenom reakcijom spasite kompletnu proizvodnju.

Lekcija 4 bavi se biljkama indikatorima, a u okviru aprilskog rasadnika radimo njihovu setvu. Hajde da vidimo zbog čega su neke biljke uvrštene u program i sastavni su deo svakog Projekta motivacione bio bašte...

Borač privlači lisne vaši, a takođe je i biljka bankar.

Neven je indikator za muve cvetare čije se larve hrane lisnim vašima. Ujedno na sebe privlači i lisnu vaš, repelent je za neke štetne insekte tikve i krastavca, a uništava i nematode.

Suncokret privlači ptice, bumbare i pčele, odbija lisne vaši, deluje kao biljka zamka za trips. Barijerna je biljka. Fioremedijator je, a to se odnosi na teške metale i nuklearno zagađenje.

Cinija je biljka privlači leptire i bubamare koji se hrane lisnim vašima.

Kadifica je repelent za lukovu muvu, kupusnu muvu, uništava nematode i prirodni je insekticid.

Dragoljub je biljka zamka za lisne vaši ali je bankar za grabežljive grinje i bubamare. Repelent je za trips tikvica i krastavaca, mrkvinu muvu, kupusni žižak, kupsni moljac, zlatice, šparglinu zlaticu.

Dalija je biljka bankar za osolike muve i grabežljive grinje.

Bosiljak indikator je za trips, šparglinu zlaticu, a repelent je komarcima i movama. Biljka je zamka za osice.

Kopar biljka je zamka za Tutu aposolutu, repelent je lisnoj vaši, paukovoju grinji, zlaticama. Odbija zlatice u nasadima patlidžana. Ujedno je i barijerna biljka uz kupusarice.

Korijander repelent za lisnu vaš, paukove grinje, krompirove zlatice. Biljka zamka je za osolike muve koje će smanjiti populaciju kupusnih moljaca.

Komorač inhibitor je rasta ali u stvari ubija mnoge biljke. Ali postoji jedan mali trik, sadi se uz kopar koji stabilizuje njegovo delovanje a važno ga je saditi u bašti jer je biljna zamka za osolike muve, smanjuje populaciju lisne vaši.

Lukovi odbijaju lisnu vaš, kupusnu muvu, kupusne moljce, sovice, grinje nematode, crvenog pauka.

Mrkva tokom cvetanja privlači predatorske stenice ubice, parazitske ose i druge korisne insekte.

Peršun je biljka zamka za sve insekte koji napadaju paradajz, krastavac, kukuruz i šparglu.

Salata je biljka zamka za trips.

Rukola je indikator buhača i biljka zamka za lisnu vaš i stenice, a to je uloga i rotkvica.

Spanać je indikator buhača, lisne vaši i biljka bankar za paukovu grinju.

Amarant je bankar za grabežljivu grinju. Barijerna je biljka. Repelent je za lisnu vaš. Fitoremedijator je jer izvači pesticide iz tla.

Da bi naše biljke izdržale udar predatorskog lanca moraju imati jak koren. Zato sa pripremom presade počinjemo rano, već u decembru. Iako vam se čini da naše biljke sporo rastu zimi to je ono što se ovde i traži jer one tada razvijaju jak i veliki koren. Takav koren razvijaju pospane biljke, zimska presada.

Iako je sve što vidite hrana, sve je ujedno i povezano u sistem integralne zaštite. Vi možete sve ove biljke da posložite kao monokulture ili da ih pametno udružite pa da imate manje nevolja u bašti.

Znam da vam se zavrtilo u glavi od ovih informacija. Epizode koje snimamo na ovu temu imaju najmanju gledanost i ja se uvek čudim kakve bisere mudrosti propuštate.

Ali, s druge strane, upravo ove mudrosti su razlog zbog kojih je Edukativna platforma Trag Biljke uvek popunjena unapred.

VOĆNJAK

Resursi planete su ograničeni, a mi ih nemilice trošimo svaki dan. Planeta je ugrožena, a mi drugu osim ove nemamo pa bi trebalo da svako preduzima i male "ekološke doprinose" koji uz mnoštvo predstavljaju veliki pomak za naš opstanak. Kao prvo da se podsetimo Čika Jovine pesme "Gde god nadješ zgodna mesta tu drvo posadi, a drvo je blagodarno pa će da nagradi. Nagradiće izobiljem hlada, ploda svog. Nagradiće bilo tebe, bilo brata tvog."

Ja ovde "čujem" darivanje i zahvalnost.

Ovo na fotkama nisu samo voćnjaci podignuti po organskim principima, ovo su voćnjaci koji žive sklad sa prirodom. U pitanju je bio uzgoj u skladu s prirodom, bez upotrebe dozvoljene i nedozvoljene hemije, bez preventivnih prskanja ČAK I biljnim

preparatima, već samo posmatranje i učestvovanje u protoku energije svih živih bića. Onog momenta kada odlučimo da podignemo voćnjak, moramo biti svesni da su neka bića živela na tom mestu godinama pre nas i da smo MI TI koji su došli da remete sklad prirode. Zato je od velikog značaja postaviti se prijateljski prema okolini i voleti svako biće jednako jer je svaka biljka i svaka životinja tu, upravo na svom mestu, radi uspostavljanja predatorskog lanca. Tek tada vi nećete imati probleme sa domicilnim biljkama i životinjama. Voćarstvo u skladu s prirodom je stalno učenje i strpljenje jer i onda kada vam biljne vaši suše vrhove prirasta, kada imate najezdu zapredara, kada osica obara šljive i ervinija pali kruške... tada budite strpljivi i dopustite sebi i poneki gubitak da biste postigli ravnotežu medju svim tim bićima. Ovakvo voćarstvo je izbor na koji se odlučujete svesni da prvih nekoliko godina neće biti lako, ali cilj je očuvanje biodiverziteta. Kada krenete ovim putem tu dalje nema kompromisa.

Postoje određeni uslovi koje bi trebalo uspuniti pre podizanja voćarskih nasada. Idemo redom:

1) izbor lokacije - ona mora biti udaljena min 5 - 6 m od parcele na kojoj se primenjuju hemijska sredstva. Ukoliko to nije moguće dižite barijeru od amaranta, visokih sorti kukuruza i suncokreta.

2) birajte južnu ili jugoistočnu stranu zbog veće količine sunčeve svetlosti i bržeg podizanja jutarnje rose što je važno u prevenciji bolesti.

3) vrlo je važno poznavati mikloklimatske uslove: dnevna temperatura, minimalne (zimске) temperature, dužina dana i intenzitet svetlosti, količina vodenog taloga, prosek temperatura i padavina tokom meseci, višegodišnji prosek delovanja mraza, gradno područje ili nije, vetrovi i njihov pravac.

4) zemljište bi trebalo da bude lako i propusno i da se brzo zagreva u proleće.

5) izbor sorti je od velikog značaja i poželjno je uzgajati stare i autohtone sorte koje su adaptirane na uslove života.

6) veći razmak kod sadnje bez obzira na podlogu na kojoj smo kalemili jer je jedna od važnih prevencija u organskom voćarstvu prozračnost između stabala.

7) izbegavajte monokulture jer je mešovita sadnja jedan od načina prevencije bolesti u organskim principima.

Voćarstvo je "mesto" gde se još jedino mogu sačuvati stare sorte voćaka, a one su naša odgovornost i zato učite veštinu kao što je kalemljenje. Iza mene je stotinjak uspešno ukalemljenih voćaka i mnogo veći broj posađenih. One ovih dana obilno daruju.

Ovo je prva godina bez prolećnog mraza u mom voćarskom "stažu". Plodovi pristižu od maja sa trešnjama, zatim su sledile višanje, rane krušake, ogrozdi, ribizle, borovnice, maline, aronije, rane šljive, dud, smokve, zatim se sezona završava kruškama, šljivama, jabukama, dunjama, mušmulama, lešnikom, orasima, kestenom, šantelijama, oskorušama.

Ja verujem u mudrost paučine. Da, baš paučine. Nastala iz utrobe pauka nosi bitne poruke, više neki šapat. Stoji u uglu i tišinom celi moj svemir pomera malo levo. Onako, sasvim dovoljno da vidim prizor iza planete. Prozorljivost mi dopušta.

Celi život nostalgija. Tako je to sa nama mesečarima.

Kada obučem svoj crveni kaput, preskočim srebrne krovove, preletim te vode koje nas odvajaju biću samo misao kristalna i jasna. Kao misao sam preletela vekove da bih došla u ovaj koji je neminovnost čista. Trebalo je da vidim posledicu.

Hodamo okolo kao bilbordi. Bilbordi koji su platili da bi bili bilbordi velikim industrijama.. To je taj ljudski apsurd! Plaćamo skupe brendove da bi oni okačili na nas svoje etikete koje nosamo okolo nesvesni da nas niko nije platio za reklamu. Stojim na ulici, okrećem se i ne vidim ljude, vidim samo bilborde. Kada je to počelo? Kada su nam tako uspešno servirali trendove kao prestiž, a zapravo nas porobili nikad oholije i lakše?

Kupujemo cipele u više boja jer idu uz baš onaj kaiš, uz haljinu, uz priliku ne sluteći šta ti trendovi rade planeti. Mi smo pristali! Čak uživamo u tome! Gomila cipela koje nas nikuda ne vode, koje nas odvođe od cilja, a koje stimulišu pet, šest industrija. I mi ih plaćamo. A te iste industrije uzvraćaju žestoko planeti hemikalijama i smrću.

Rečenica koja mi je obeležila dan: svet u kome se deca leče putem sms-a ne treba da postoji!

Tačno, pravedno, tako bi trebalo! Ali taj svet postoji! Realan je, opipljiv, živ i u njemu ta ista deca žive. I mi smo krivi što je to tako!

Svet u kome se priroda tretira hemikalijama ne bi trebalo da postoji jer zbog takvog sveta postoji i svet u kome se deca leče putem sms-a. Deca leče! Posledica je to trovanja planete od strane svih tih industrija koje tako olako plaćamo. Apsurd! Radimo mesec dana da bismo platili da se naša planeta truje!

Ljudi sade stabla, a najveći broj stabala je upregnut u politički sistem i koristi se za dobijanje poena. I takav svet ne bi trebalo da postoji! Svet u kome je stablo oruđe ili čak oružje! Nebitno biće koje služi svrsi. Selfi stabla na sve strane. Ako posadite stablo o kome ne možete dalje da brinete to je jednako kao da ste bacili male mačiče pored kontejnera, kao da ste rodili decu za sirotišta. Nema razlike. Drvo je živo! I takav svet ne bi trebalo da postoji!

A tek plastični nokti! Koliko planeti treba da razgradi tu silnu plastiku koju stavljamo na i u tela? Ni takav svet ne bi trebalo da postoji. Svetu kome je plastika simbol lepote.

Mnogi svetovi ne bi trebalo da postoje, ali postoje i oni su naša posledica. Mi smo ih stvorili.

U meni se probudio neki planetarni inat! Tako je živ i jak. Ne pušta me i ne došupta mi!

Ja neću da kupim nove cipele dok ne pokidam sve ove koje imam u ormaru. Neću! Hoću ovima koje imam da brojim godine i da im rođendane slavim. Rođenje planetarnog inata mog i njihovog. I znam da će baš te cipele da me dovedu do cilja. I

mного volim tu rečenicu koju živim: ne moram ništa da kupim jer mi ništa i ne treba. Stvarno mi ne treba.

Probudite planetarni inat! Mi smo ti koji uništavaju planetu različitim alibijima. Nije tačno da nije do tebe čoveče. Baš je do tebe i baš od tebe zavisí!

PODSETNICI ZA ROKOVE

Kontinent – ako niste postavili decembarski rasadnik spojite tu aktivnost sa januarskim. Podsećam vas da obratite pažnju na datume i nikako ne sejete grašak, bob, slanutak pre roka. Ako se biljke poseju pre roka imamo problem sa prerastanjem.

Primorje – imate ozbiljan zadatak jer je januar mesec kada se postavlja sva presada za sezonu. Podsećam vas da je cilj vaše bašte dovesti do plodonošenja pre nego što krene nestašica vode koja je česta tokom turističke sezone, ali i visoke temperature. U januaru će Lekcija 3 biti otvorena za baštovane koji su na Platformi i gledaće se u dve grupe.

Planine – počinjete setvu decembarskog rasadnika. Pogledajte sve epizode koje su izašle na ovu temu kao i Lekciju 1.

OBAVEŠTENJE O NOVIM PONUDAMA

U ovom Nedeljniku ću vas ponovo podsetiti na obaveštenje koje sam dala u prošlom Nedeljniku vezano za individualno mentorstvo.

Ukoliko ste propustili, evo ga prekopiran isti tekst iz prošlog Nedeljnika:

Danas je 01.01. i dok pišem ovaj Nedeljnik svesna sam da je prošla sezona iznedrila neke promene koje ćemo zvati „novogodišnjim odlukama“.

Moja odluka je da ove sezone **završim knjigu** i tako ozvaničim metodu koju sam kreirala godinama, testirala na jako mnogo različitih lokacija, dograđivala interaktivno u saradnji sa ljudima – **Motivaciono bio baštovanstvo**.

U sebi ima ugrađene humane vrednosti i metode koje prate ljudsku rigidnost i izmeštaju je iz iste. Motivaciona bio bašta je mesto vaše promene ili povratka jer vam ukazuje na moć koju imate nad svakom situacijom.

Metoda nudi rešenja za svaku situaciju i daje mnogo „popravnih ispita“ jer je tu da miri bez osuda, da se uskladi sa današnjim čovekom koji je jako zauzet.

Tog našeg zauzetog čoveka ne možemo da osuđujemo već moramo ljubavljvu da ga vratimo prirodi.

Radeći s ljudima shvatila sam koliko je važno da metoda bude nežna, motivirajuća, da dovodi ljude do zapitanosti, ali ne do tačke kada moraju da biraju, jer ako ćemo da

stavimo sa jedne strane baštu, a s druge ostale obaveze, čovek će uvek biti primoran da izabere upravo te obaveze.

Ja se ovde postavljam kao neko ko „zna tu tajnu“ jer sam u radu s ljudima to više puta iskusila na svojoj koži. Ljudi uvek biraju i nekad nisu u prilici da izaberu ono što žele, već ono što moraju.

Da bih ovo razumela ja sam morala „da porastem“ i da naučim da praštam. Praštanje se uči kao bilo koja veština. Takođe se i vežba, i to u onim situacijama koju su jako teške, jako bolne, kada se osetite poraženo.

Sve je to ugrađeno u metodu koja konačno i na pravi način vraća ljude prirodi.

Motivaciona bio bašta je ona bašta koja je prilagođena vašem životu.

Upravo zbog toga je Tim doneo neke važne odluke i vezane su za obaveštenje o novim ponudama.

1. **Individualni program će se suspendovati za narednu godinu i nećemo primati nove baštovane.** Iako je puno ljudi na listi čekanja njima će se obratiti Tim putem mejla sa ponudom da kupe gotovo rešenje Projekat bašte za svoju klimatsku zonu kao zamenu za Individualni program.
2. Broj mesta u Učionici se povećava na 1500 tako da svi vi koji želite da učite na našoj platformi imate priliku da se prijavite. Trenitno je na platformi zauzeto 1219 mesta.

Ulaskom u Učionicu dobijate pristup celoj Zajednici, što je još jedna novost o kojoj će biti više reči uskoro. To znači ulazak u 6 tematskih virtuelnih soba Zajednice.

Na platformi je prisutno 1219 baštovana iz 29 zemanja, 695 gradova i 3 kontinenta.

Više reči o Zajednici ćete dobiti uskoro.

Sledeći Nedeljnik očekujte u ponedeljak.

Do tada, ostanite nam dobro!

Biljana,

Trag Biljke Tim